

Preču zīmju atšķirtspējas aspekti tiesu praksē

Harijs Samuels Bašs, SIA "Zvērinātu advokātu birojs "CersJurkāns"", jurista palīgs,
speciāli ITiesības.lv

Senāts 2022.gada 19.decembrī pieņēmis spriedumu lietā SKC-[K]/2022, atceļot Rīgas apgabaltiesas spriedumu strīdā starp akciju sabiedrību "Air Baltic Corporation" un sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Baltic Taxi", ar kuru apelācijas instances tiesa bija apmierinājusi aviokompānijas prasību par "Baltic Taxi" veikto preču zīmju reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu.

Lietas būtība

"Air Baltic" ir Latvijas nacionālā aviosabiedrība, kas savu preču un pakalpojumu identificēšanai izmanto gaiši zaļu krāsu un vairāku preču zīmju saimē (sērijveida zīmju kopumā) ietilpstošos apzīmējumus, ko veido vārdiskie apzīmējumi tumši zilā krāsā "Air Baltic" vai "Baltic" kombinācijā ar dažādiem apzīmējumiem sudrabaini pelēkā krāsā uz gaiši zaļa fona. Laika posmā no 1996.–2010.gadam tā ir reģistrējusi vairākas vārdiskas un figuratīvas preču zīmes. Savukārt "Baltic Taxi" galvenais saimnieciskās darbības veids ir taksometru pakalpojumu sniegšana. Sabiedrības līdz 2015.gadam bija sadarbības partneres, un "Baltic Taxi" izmantoja prasītājas preču zīmes, pamatojoties uz pušu starpā noslēgtu licences līgumu.

2010. un 2012.gadā, neinformējot "Air Baltic", "Baltic Taxi" pieteica reģistrācijai vairākas figuratīvas un vārdiskas preču zīmes. Aviokompānijas ieskatā "Baltic Taxi" vēlāk reģistrētās preču zīmes ir līdzīgas un sajaucamas ar "Air Baltic" agrāk reģistrētajām un sabiedrībā plaši atpazīstamajām preču zīmēm.

Senāta ieskatā apgabaltiesa nebija visaptveroši apsvērusi visus preču zīmju sajaukšanas iespējamības būtiskos elementus, nebija ticis veikts preču zīmju kopējais novērtējums, kā arī spriedumā esot iztrūcis salīdzinājums ar prasītājas preču zīmju saimi kopīgajiem atšķirtspējas elementiem. Senāts atzina, ka apelācijas instances spriedumā apgabaltiesas veiktais salīdzinājums un izvērtējums nav bijis pietiekami plašs, lai minēto sabiedrību preču zīmes atzītu par līdzīgām un sajaucamām.

Vispārējais preču zīmju salīdzināšanas princips

Minētais norāda, ka strīdos saistībā ar preču zīmēm būtiska nozīme ir pietiekami detalizētam un skrupulozam preču zīmju salīdzinošajam izvērtējumam.

Tāpat jāvērs uzmanība uz to, ka Eiropas Savienības tiesas (EST) praksē ir iedibināts vispārējs princips, ka, vērtējot preču zīmju atšķirtspēju un to sajaukšanas iespējamību, ir jāņem vērā apzīmējumu vizuālā, fonētiskā un konceptuālā līdzība, kā arī abu uzņēmumu sniedzamo pakalpojumu līdzība (minētās atziņas paustas EST 2020.gada 5.marta [spriedumā lietā C-766/18P](#)).

Atbilstoši šiem kritērijiem apelācijas instances tiesa konkrētā civiltiesiskā strīda ietvaros bija pamatoti saskatījusi abu preču zīmju vizuālo un konceptuālo līdzību, jo “BalticTaxi” preču zīmes, kuras ir izmatotas pakalpojuma nosaukuma apzīmēšanai, ir veidotas tieši tāpat kā “Air Baltic” – uz četrstūrveida gaiši zaļa fona tiek lietots vārds “Baltic”, pievienojot aprakstošu apzīmējumu, piemēram, “TAXI”, vienlaikus izmantojot to pašu burtu stilu un krāsu salikumu, kas atbilst aviokompānijas preču zīmju saimes pazīmēm.

Vienlaikus jāpiekrīt Senātam, ka konkrētajā tiesiskajā situācijā iztrūka abu pušu sniedzamo pakalpojumu salīdzinājuma – gaisa pārvadājumi un sauszemes pārvadājumi vienā gadījumā un taksometra pakalpojumu sniegšana – otrā.

Līdzīgas un sajaucamas preču zīmes

Papildus minētajam jāvērs uzmanība, ka EST praksē tomēr ir sastopama arī atkāpšanās no šī vispārējā preču zīmju salīdzināšanas principa. Proti, EST 2020.gada 4.marta [spriedumā lietā C-328/18 P](#) ir atzinusi, ka tas, ka vairākums patērētāju strīdus preču zīmes nespēj atšķirt, var būt patstāvīgs pamats atzīt preču zīmes par sajaucamām un līdz ar to atteikt vēlākas zīmes reģistrāciju.

[Strīdos saistībā ar preču zīmēm būtiska nozīme ir pietiekami detalizētam un skrupulozam preču zīmju salīdzinošajam izvērtējumam](#)

Proti, minētajā EST lietā pieteicēja bija vēlējusies reģistrēt preču zīmi ar grafisku apzīmējumu “Black Label by Equivalenza” melnā krāsā, ar baltiem burtiem uz taisnstūrveida nošķelta fona. Iebildumu bija izteicis uzņēmums, kuram jau bija reģistrēta zīme, kuru veidoja uzraksts baltā krāsā “LABELL” uz zilas apla formas fona. EST nosprieda – tā kā abu preču zīmju galvenais vārdiskais apzīmējums ir bijis

vārds “Label”, kas fonētiski abos gadījumos skan identiski un līdz ar to nav nošķirams vidusmēra patērētāju vidū, šādas (kaut arī vizuāli atšķirīgas) preču zīmes var būt līdzīgas un sajaucamas.

Kā izriet no tiesas sprieduma, konkrētā civiltiesiskā strīda ietvaros bija veiktas patērētāju aptaujas, kuru rezultātā tika secināts, ka lielākā daļa respondentu uzskata, ka taksometru pakalpojumus ar apzīmējumu “Baltic TAXI” sniedz “Air Baltic”. Turklāt arī attēlu ar tumši zilā krāsā veidotu uzrakstu “Baltic” uz gaiši zaļas krāsas fona lielākā daļa aptaujāto asociēja tieši ar šo aviokompāniju. Tādējādi, ņemot vērā iepriekš minēto EST praksi un konkrētās lietas apstākļus, būtu vērtējams jautājums, vai šādi aptauju rezultāti jau paši par sevi neliecina par abu (“Air Baltic” un “Baltic Taxi”) preču zīmju līdzību un iespēju tām tikt sajauktām.

Krāsa kā preču zīme

Var piekrist Senāta spriedumā norādītajam, ka attiecībā uz “Air Baltic” preču zīmju saimi un to atšķirtspēju apgabaltiesa nebija sniegusi pietiekamu vērtējumu “Baltic Taxi” preču zīmei “gaiši zaļas krāsas tonis”. Turklāt saistībā ar šo “Baltic Taxi” preču zīmi būtu izvērtējams arī jautājums, vai šādas preču zīmes reģistrācija vispār būtu pieļaujama.

Proti, Preču zīmju likuma [4.panta](#) 2.daļas 6.punktā noteikts, ka preču zīmi var veidot arī krāsu zīmes. Lai arī šī likuma norma gramatiski neliedz reģistrēt krāsu kā atsevišķu preču zīmi, šāda burtiska normas interpretācija ir neprecīza un, iespējams, neatbilst Eiropas Savienības (ES) tiesībām. Tā, piemēram, EST [spriedumā lietā C-124/18P](#) tiesa vērtēja, kādā veidā krāsas un to kombinācijas ir pieļaujams reģistrēt kā preču zīmi. Pasaulē atpazīstamais enerģijas dzērienu izplatītājs “Red Bull” bija iesniedzis reģistrācijai preču zīmi, kas sastāvēja no unikāliem zilas un sudraba krāsas toņiem. Uzņēmums “Optimum Mark” iebilda minēto preču zīmju reģistrācijai, uzskatot, ka šāda preču zīme ir pārāk nekonkrēta, kā arī pārmērīgi ierobežo iespējamo krāsu izmantošanas iespējas citiem tirgus dalībniekiem. EST piekrita izvirzītajiem iebildumiem un tādējādi “Red Bull” neizdevās panākt attiecīgās preču zīmes reģistrāciju.

EST norādījusi, ka krāsas un to kombinācijas var tikt reģistrētas kā preču zīmes tikai tādā gadījumā, ja tās ir ietvertas sistēmiskā salikumā, noteiktā un nemainīgā veidā (formā), kura patērētājiem rada asociācijas ar konkrētu zīmolu, t.i., pastāv to

pietiekama atpazīstamības pakāpe. Krāsa kā preču zīme pati par sevi ir pārāk neskaidra, tādējādi patērētāji nespēj atcerēties un uztvert vienīgi krāsu kombināciju.

Ņemot vērā Senāta [spriedumā lietā SKC-\[K\]/2022](#) ietverto informāciju, “Air Baltic”, iespējams, šajā lietā nav izvirzījusi iebildumus tieši par konkrētas krāsas kā preču zīmes neatbilstību ES tiesībām, tomēr tam būtu piešķirama nozīme gan konkrētā civiltiesiskā strīda izšķiršanā, gan citos analogos gadījumos, jo EST spriedumos paustās atziņas ir saistošas nacionālajām tiesām, izskatot līdzīgas lietas.